

Ο δρόμος μπροστά μας

Κυρίες και Κύριοι,

Το 2013 ήταν μια ενδιαφέρουσα χρονιά για την ελληνική οικονομία. Η επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος στη διαχείριση των οικονομικών του δημοσίου, σε συνδυασμό με την εκμηδένιση του ελλείματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μετά από δεκαετίες είναι ασφαλώς ένα αξιοσημείωτο επίτευγμα. Οι επιδόσεις αυτές σηματοδότησαν επιμέρους βελτιώσεις, όπως στα spreads των ομολόγων του δημοσίου και στους χρηματιστηριακούς δείκτες, καθώς και στη σταδιακή αποκλιμάκωση της ύφεσης δημιουργώντας προσδοκίες ότι το 2013 ήταν η τελευταία χρονιά συρρίκνωσης της πραγματικής οικονομίας.

Οι προσδοκίες μόνο, βεβαίως, δεν φθάνουν. Αν πράγματι θέλουμε η τάση αυτή να προσδώσει δυναμική στην οικονομία και να μετατραπεί σε ανάπτυξη, οφείλουμε να προετοιμάσουμε ένα ανταγωνιστικό οικονομικό περιβάλλον, φιλικό για τις επενδύσεις, ώστε να αντιμετωπίσουμε δραστικά το πρόβλημα της ανεργίας και να δημιουργήσουμε νέα εισοδήματα.

Όμως, πριν απ' όλα θα πρέπει η πολιτεία να συνεχίσει με συνέπεια την οικονομική διαχείριση επιδιώκοντας τη δημιουργία όλο και μεγαλύτερων πρωτογενών πλεονασμάτων, με σκοπό να καλύψουν σταδιακά το κόστος εξυπηρέτησης του χρέους, καθιστώντας το βιώσιμο. Στο βαθμό που αυτό θα

επιτυγχάνεται θα ανακτάται η εμπιστοσύνη των αγορών στην οικονομία μας και θα αναβαθμίζουν οι οίκοι αξιολόγησης το αξιόχρεο του ελληνικού δημοσίου, αλλά και του ιδιωτικού τομέα.

Κομβικό σημείο, συνεπώς, είναι η βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους, η οποία στο βαθμό που η πολιτεία εφαρμόζει τη μεταρρυθμιστική πολιτική και τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει έναντι των δανειστών, θα μπορούσε να διασφαλιστεί εντός του 2014, στο πλαίσιο των δεσμεύσεων των εταίρων μας για ελάφρυνση του χρέους, με πιθανότερη εκδοχή την επέκταση της διάρκειας και μια περαιτέρω μείωση του επιτοκίου των δανείων.

Ένα ρεαλιστικό σενάριο στην κατεύθυνση του να καταστεί το δημόσιο χρέος βιώσιμο με τρόπο πειστικό για τις αγορές - περιοριζόμενο μέχρι το 2020 κάτω του 100% του ΑΕΠ - προϋποθέτει σύμφωνα με τους υπολογισμούς μας:

(i) τη μείωση του επιτοκίου δανεισμού κατά 50% στο «κρατικό χρέος» (των €210 δις) καθώς και την εξασφάλιση σταθερών επιτοκίων μέχρι το 2020,

(ii) τη μετακύληση των €17,5 δις (που αφορούν την ECB και άλλες κεντρικές τράπεζες) από τα €41 δις χρέους που λήγουν το 2014 και 2015 για τουλάχιστον 15 έτη, και

(iii) τη μεταφορά στον ESM (European Stability Mechanism) χρέους €25 δις, ποσό με το οποίο το ΤΧΣ χρηματοδότησε τα κεφάλαια των 4 συστημικών τραπεζών. Άλλωστε, η αξία των μετοχών, που ουσιαστικά θα κατέχει, αντισταθμίζει ήδη τον κίνδυνο για το ESM, αλλά θα μπορούσε να προβλεφθεί και

κάποιου ειδικού τύπου “margin call”. Ακόμα και στην περίπτωση που το επιτόκιο δανεισμού δεν αλλάξει, το χρέος περιορίζεται στο 110% του ΑΕΠ.

Η διαμόρφωση με τον ένα ή τον άλλο τρόπο συνθηκών βιωσιμότητας του χρέους και αναβάθμισης του αξιόχρεου της χώρας, θα οδηγήσουν στην αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας και την αποκατάσταση αξιοπιστίας των ελληνικών τραπεζών, ανοίγοντας το δρόμο για την εξασφάλιση ρευστότητας και με πιο ανταγωνιστικούς όρους.

Συνεπώς, μπορεί το 2014 να αποδειχθεί έτος ανάταξης της οικονομίας, καθώς υπάρχουν - υπό προϋποθέσεις - οι προοπτικές να χρηματοδοτηθούν οι ελληνικές επιχειρήσεις με επαρκή και λογικού κόστους κεφάλαια. Μια τέτοια εξέλιξη θα βελτιώνει ουσιαστικά την ανταγωνιστικότητα τους, ως προς το κόστος κεφαλαίου, καθώς οι ελληνικές επιχειρήσεις, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΚΤ Οκτωβρίου 2013, δανείζονται με επιτόκιο διπλάσιο έως και τριπλάσιο από ότι οι επιχειρήσεις σε άλλες χώρες της ευρωζώνης. Βέβαια, δεν πρέπει να αγνοούμε ότι η ουσιαστική σύγκλιση των επιτοκίων στην Ευρωζώνη προϋποθέτει την εφαρμογή του δημοσιονομικού συμφώνου (fiscal rule), την φορολογική εναρμόνιση και τη λειτουργία της Τραπεζικής Ένωσης. Ωστόσο, πιστεύω ότι η μονιμότερου χαρακτήρα βελτίωση των δημοσιονομικών, σε συνδυασμό με την αναβάθμιση του αξιόχρεου της χώρας θα βελτιώσει σημαντικά τη ρευστότητα και θα μειώσει αρκετά τα επιτόκια.

Όμως, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας ως προς το κόστος κεφαλαίου δεν φθάνει. **Οι επενδύσεις που έχει ανάγκη η ανάπτυξη χρειάζονται ένα ευρύτερο ανταγωνιστικό περιβάλλον. Χρειάζονται κατ' αρχήν έναν σταθερό αξιόπιστο φορολογικό νόμο** που να δίνει τη βεβαιότητα στον επενδυτή για τα επόμενα 15 τουλάχιστον χρόνια ότι το πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται δεν είναι αβέβαιο. Δύσκολα, σοβαρός επενδυτής θα επένδυε σε καθεστώς αβεβαιότητας.

Ωστόσο, θα πρέπει να γίνει άμεσα ένα μεγάλο βήμα. Να προηγηθεί οριστική φορολογική περαίωση περιουσίας, για εταιρείες και ιδιώτες, έναντι καταβολής ενός περιορισμένου ποσού. Αυτό δημιουργεί την κατάλληλη ηρεμία που απαιτείται για το επενδυτικό περιβάλλον και επιπλέον οδηγεί στην άνετη κάλυψη του όποιου δημοσιονομικού κενού της επόμενης διετίας.

Θα πρέπει επίσης να διατυπώσουμε τις μεγάλες επενδυτικές προτεραιότητες, τους μεγάλους τομείς που μπορούν να δημιουργήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην Ελλάδα και εκεί να στραφούν τα έργα υποδομής και τα προγράμματα στήριξης για την προετοιμασία της υλοποίησης αυτών των προτεραιοτήτων. Θα βοηθούσε πολύ ένας αναπτυξιακού χαρακτήρα φορολογικός νόμος με χαμηλούς συντελεστές φόρου. Γνωρίζω ότι κάτι τέτοιο δεν μπορεί να γίνει άμεσα, θα μπορούσε όμως να νομοθετηθεί άμεσα η δυνατότητα

απόσβεσης από την πρώτη κερδοφορία της επιχείρησης, μετά την επένδυση, για το σύνολο των νέων παραγωγικών επενδύσεων.

Πέραν της φορολογικής μεταρρύθμισης, τεράστιο θέμα αποτελεί και το κόστος της ενέργειας. Είναι μία βασική παράμετρος για τη διαμόρφωση ανταγωνιστικών συνθηκών, ελκυστικών για παραγωγικές επενδύσεις καθώς οι μεταρρυθμίσεις στο εργασιακό και το ασφαλιστικό, βαθμιαία ωριμάζουν και ήδη απεικονίζονται στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Το θέμα εξορθολογισμού του ενεργειακού κόστους θα πρέπει να το αντιμετωπίσουμε ολοκληρωμένα, στο πλαίσιο ενός ενιαίου ενεργειακού σχεδίου.

Κυρίες και Κύριοι,

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα μετά την ανακεφαλαιοποίηση και την αναδιάρθρωση του εμφανίζει ένα πολύ καλύτερο κεφαλαιακό προφίλ με αποκατάσταση των δεικτών επάρκειας που είχαν καταρρεύσει με την εφαρμογή του PSI. Όμως, τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν λόγω της ύφεσης εξακολουθούν να υπάρχουν. Το μέγεθος των δανείων σε καθυστέρηση έχει διογκωθεί, ωστόσο με την επανεκκίνηση της οικονομίας και τη σχετική προετοιμασία των τραπεζών, εκτιμώ ότι το πρόβλημα θα αντιμετωπίζεται σταδιακά και πολλές εταιρίες και κλάδοι θα αποκαθιστούν την υγιή λειτουργία

τους. Η Τράπεζα Πειραιώς προχωρά ένα βήμα παραπέρα σ' αυτήν την κατεύθυνση και μέσω της Γενικής Τράπεζας.

Για το τραπεζικό σύστημα ήλθε η ώρα για δυναμικότερες δράσεις σε διάφορα επίπεδα.

Κατ' αρχήν, πιστεύω, ότι είναι κατάλληλη η στιγμή να ενισχυθεί ο ιδιωτικός χαρακτήρας των τραπεζών, καθώς το τελευταίο διάστημα έχει εκδηλωθεί μεγάλο ενδιαφέρον από ξένα κεφάλαια να επενδύσουν στις ελληνικές τράπεζες. Δεν εννοώ την απλή συμμετοχή τους μέσω του Χρηματιστηρίου, που μπορεί να είναι συγκυριακού χαρακτήρα, αλλά κεφάλαια μονιμότερου χαρακτήρα που επιθυμούν να συμμετάσχουν στα κεφάλαια των τραπεζών και να αναλάβουν επιχειρηματικούς κινδύνους.

Το ενδιαφέρον αυτό, αν αξιοποιηθεί εγκαίρως, πέρα από το άμεσο οικονομικό όφελος θα έχει πολύ ευρύτερες θετικές συνέπειες, γιατί θα πείσει Έλληνες και ξένους, επενδυτές ή καταθέτες, για τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Θα επιταχύνει τις διεργασίες αναβάθμισης του τραπεζικού συστήματος και εξασφάλισης ευκολότερου και φθηνότερου funding προς όφελος όλης της οικονομίας.

Ασφαλώς, η προσπάθεια ανάταξης της ελληνικής οικονομίας δεν μπορεί να περιορίζεται στην κρατική πολιτική. Η ευθύνη

αναδιάρθρωσης και εκσυγχρονισμού της παραγωγικής βάσης είναι πρωτίστως υπόθεση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Είναι υπόθεση των επιχειρηματιών καθώς και των ελληνικών τραπεζών. Στο σημείο αυτό θέλω να υπογραμμίσω ότι, το μοντέλο της τυφλής χρηματοδότησης μόνο με τη δικαιολογία της διατήρησης στη ζωή μιας μη ανταγωνιστικής επιχείρησης υποσκάπτει τα συμφέροντα της οικονομίας, βλάπτει μακροπρόθεσμα τα συμφέροντα των εργαζομένων και στερεί πόρους από άλλες παραγωγικές επιλογές και επενδυτικές ανάγκες.

Οι τράπεζες λόγω της ευθύνης που έφεραν και φέρουν έναντι των καταθετών, αλλά και λόγω της υποχρέωσης τους να μειώσουν τη χρηματοδότηση τους από το ευρωσύστημα, ανταποκρίνονται σε αιτήματα οικονομικά υγιών και δυναμικών επιχειρήσεων. Αναλόγως, στις παρούσες συνθήκες είναι υπό αναθεώρηση και το μοντέλο της μακροχρόνιας τραπεζικής πίστης. Λόγω της δομής των πηγών άντλησης ρευστότητας, οδηγούμαστε βαθμιαία σε αναδιάρθρωση μεταξύ μακροχρόνιας και βραχυχρόνιας πίστης και στην αναζήτηση άλλων εναλλακτικών εργαλείων στήριξης της μακροχρόνιας χρηματοδότησης.

Από την άποψη αυτή ένα παραδοσιακό εργαλείο μακρόχρονης πίστης, που θα προτιμούσαν ενδεχομένως και οι επενδυτές, είναι τα εταιρικά ομόλογα που αναμένεται να χρησιμοποιηθούν το 2014 ως εναλλακτικό μέσο χρηματοδότησης. Επιπλέον, θα πρέπει να αναζητήσουμε και νέα εργαλεία για τη διευκόλυνση

της μακροχρόνιας χρηματοδότησης μεσαίων κυρίως επιχειρήσεων με φθηνότερους όρους. Μία ιδέα θα ήταν η δημιουργία **Εναλλακτικής Αγοράς Σταθερού Εισοδήματος**, όπως αυτή που δημιουργήθηκε πρόσφατα στην Ισπανία. Στην αγορά αυτή η οποία είναι ανεπίσημη (unofficial) και, συνεπώς, οι απαιτήσεις εισόδου είναι πιο ευέλικτες και οι διαδικασίες ταχύτερες, διαπραγματεύονται εταιρικά ομόλογα μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες παρουσιάζουν καλές προοπτικές ανάπτυξης και ανάλογη διαβάθμιση της πιστοληπτικής τους ικανότητας. Βέβαια, η Ισπανία δεν είναι σε πρόγραμμα διάσωσης, γεγονός που διευκολύνει το ενδιαφέρον φορέων και επενδυτών για τέτοιου είδους προϊόντα. Όμως πιστεύω ότι αξίζει να θεσπίσουμε μία ανάλογη αγορά, καθώς θα εμπλουτίσουμε τα χρηματοδοτικά εργαλεία για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες παράλληλα θα επιδιώξουν να βελτιώσουν τα θεμελιώδη μεγέθη και τους ισολογισμούς τους, για να τύχουν επενδύσιμης διαβάθμισης από τους οίκους αξιολόγησης. Στην Ισπανία η Εναλλακτική Αγορά Σταθερού Εισοδήματος έλαβε €3 δις πιστωτική διευκόλυνση από κρατικό πιστωτικό φορέα για να αρχίσει το δανεισμό, την αγορά δηλαδή εταιρικών εκδόσεων. Εμείς μπορεί να αρχίσουμε με πολύ λιγότερα με τη συμβολή ευρωπαϊκών Ταμείων και των ελληνικών τραπεζών.

Επιπλέον, η κάθε τράπεζα για να ανταποκριθεί στις ανάγκες ρευστότητας της πελατείας της προσφεύγει στην επιλογή νέων προϊόντων ή και μορφών (εφαρμογών) χρηματοδότησης. **Εμείς στην Πειραιώς, μετά την απόκτηση των εργασιών της ΑΤΕ, για να καλύψουμε τις ανάγκες ρευστότητας της βιομηχανίας αγροτικών προϊόντων από τη μια, και των αγροτών από την**

άλλη, διασφαλίζοντας παράλληλα το εισόδημα των τελευταίων, προχωρήσαμε στη δημιουργία συνδυαστικών χορηγητικών προϊόντων στο πλαίσιο της ανάπτυξης της συμβολαιακής γεωργίας.

Η καινοτομία αυτή έχει μέχρι σήμερα αποδειχθεί ιδιαίτερα επιτυχημένη, γεγονός που μας οδηγεί στο να εξετάσουμε τη δυνατότητα ανάπτυξης της συμβολαιακής τραπεζικής, η οποία ξεπερνά τα στενά όρια της δανειακής χρηματοδότησης, διαμορφώνοντας κύκλους σταθερής ροής χρήματος μεταξύ περισσοτέρων επιχειρήσεων και της Τράπεζας Πειραιώς. Με την εφαρμογή της συμβολαιακής αυτής πολιτικής η Τράπεζα Πειραιώς επιδιώκει να δώσει μονιμότερη λύση στο πρόβλημα χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας, να στηρίξει την ελληνική βιομηχανία - όπως το κάνει ήδη με την αγροτική παραγωγή - και να ενισχύσει τις εξαγωγικές δραστηριότητες.

Κυρίες και Κύριοι,

Είναι γεγονός ότι η κρίση, πέρα από τα προβλήματα που δημιούργησε σε ένα πλήθος επιχειρήσεων, ανέδειξε ένα γενικότερο, βαθύτερο και διαχρονικό πρόβλημα των ελληνικών επιχειρήσεων.

Πολλές επιχειρήσεις - κλάδοι ολόκληροι σε αρκετές περιπτώσεις - είναι και υπερδανεισμένες και με πρόβλημα ρευστότητας με συνέπεια στις παρούσες συνθήκες να αδυνατούν να ανταπεξέλθουν χωρίς πρόσθετο δανεισμό. Όπως

καταλαβαίνετε, αυτό σε πολλές περιπτώσεις θα τις οδηγούσε σε ακόμη μεγαλύτερα αδιέξοδα, δεδομένου ότι δεν προκύπτει από κανένα επιχειρηματικό πλάνο η δυνατότητα επιβίωσης μίας υπερδανεισμένης επιχείρησης. Χρειάζεται λοιπόν επείγοντως να ληφθούν ριζικά μέτρα εξυγίανσης αυτών των επιχειρήσεων, ώστε να διασωθεί ένα μεγάλο μέρος του παραγωγικού δυναμικού της χώρας.

Υπάρχουν κλάδοι, όπως η ακτοπλοΐα, η κλωστοϋφαντουργία, οι ιχθυοκαλλιέργειες αλλά και άλλοι κλάδοι που χρόνια τώρα έχουν αρνητικά αποτελέσματα. **Οι κλάδοι αυτοί χρειάζονται επείγοντως αναδιάρθρωση και οι επιχειρήσεις διοικητική, διαχειριστική ή επιχειρησιακή ανασυγκρότηση και, ασφαλώς, φρέσκα κεφάλαια.** Αυτό, όμως, λόγω της έκτασης και του βάθους του προβλήματος δεν μπορεί να γίνει διαφορετικά παρά με το να δοθεί η δυνατότητα σε εξειδικευμένους φορείς και στις τράπεζες, ανάλογα με την κατάσταση της επιχείρησης και τις προοπτικές του κλάδου, να δώσουν λύσεις. **Τέτοιες λύσεις μπορεί να είναι η κεφαλαιακή ενίσχυση, η μετοχοποίηση μέρους του δανεισμού, η συγχώνευση ή εξαγορά μεταξύ εταιρειών του κλάδου που θα έδινε συνέργειες ικανές να αποκαταστήσουν τους δείκτες, η αναζήτηση άμεσης χρηματοδότησης από επενδυτικά σχήματα που εξειδικεύονται σε τέτοιου είδους συμμετοχές, κ.λ.π.**

Είμαστε λοιπόν μπροστά σε ένα πολύ σοβαρό ζήτημα, το οποίο αφορά μεγάλο αριθμό κλάδων με χιλιάδες επιχειρήσεις και αποτελεί εντέλει τροχοπέδη στην πορεία εξυγίανσης και ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Η αντιμετώπιση του δεν μπορεί να περιμένει.

Όμως, το θεσμικό πλαίσιο δεν είναι επαρκές για να δοθούν λύσεις σε επιχειρήσεις που μπορούν και πρέπει να επιβιώσουν. **Απαιτείται συνεπώς να δρομολογήσουμε άμεσα την κάλυψη αυτού του θεσμικού ελλείμματος.**

Θα αναφερθώ ενδεικτικά:

(i) Να θεσμοθετήσουμε σύγχρονες διαδικασίες και μεθόδους αναδιάρθρωσης/εξυγίανσης μεγάλων και μεσαίων κυρίως επιχειρήσεων με πρωτοβουλία των τραπεζών σε περίπτωση ληξιπρόθεσμων οφειλών μακράς περιόδου. Αν δοθεί η δυνατότητα στις τράπεζες, υπό προϋποθέσεις βέβαια, να προχωρούν σε αποκατάσταση ή και αναδιαρθρώσεις/εξυγιάνσεις αυτών των επιχειρήσεων μπορεί και οι επιχειρήσεις να αναζωογονηθούν, ώστε και να διασωθούν δραστηριότητες και θέσεις απασχόλησης, αλλά και οι τράπεζες να βελτιώσουν τους δείκτες τους και την ποιότητα του ενεργητικού τους.

(ii) Να βελτιώσουμε το φορολογικό καθεστώς που διέπει τη συγκέντρωση κεφαλαίου των επιχειρήσεων, όπως στην περίπτωση εξαγορών, συγχωνεύσεων, απόσχισης κλάδων κλπ, ώστε να γίνουν ιδιαίτερα ελκυστικές και να βοηθήσουν την ενεργητική διαχείριση επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν προβλήματα.

(iii) Να θεσπίσουμε ένα ειδικό φορολογικό καθεστώς για εταιρείες χαρτοφυλακίου εισηγμένες σε οργανωμένες αγορές που χρηματοδοτούν μεσομακροπρόθεσμα ή εξυγιαίνουν με κεφάλαιά τους επιχειρήσεις. Μια τέτοια ρύθμιση, που υπάρχει σε όλες τις σύγχρονες οικονομίες, θα διευκόλυνε την άντληση

κεφαλαίων για άμεση χρηματοδότηση επιχειρήσεων που τους λείπει ρευστότητα και που θα πρέπει να προκύψει αυτή όχι μέσω νέου δανεισμού, αλλά από μετοχικό κεφάλαιο.

Κυρίες και Κύριοι,

Συνοψίζοντας, θα έλεγα ότι ο επιχειρηματικός κόσμος είναι εκείνος που θα ωθήσει τη χώρα στην ανάπτυξη. Προϋπόθεση γι' αυτό είναι επενδύσεις, οι οποίες οδηγούν σε αύξηση των θέσεων εργασίας. Για να υπάρξουν όμως επενδύσεις χρειάζεται πολιτική σταθερότητα, ήρεμο οικονομικό περιβάλλον, ρευστότητα, χαμηλό κόστος χρηματοδότησης και ανταγωνιστικές όχι υπερχρεωμένες εταιρείες. Για όλα αυτά είναι απαραίτητο να συνεχισθούν και σταδιακά να βελτιώνονται οι μακροοικονομικές και δημοσιονομικές επιδόσεις.

Οι επιδόσεις αυτές είναι ο μόνος δρόμος για την αναβάθμιση των αξιολογήσεων της ελληνικής οικονομίας, για την αποδέσμευση κεφαλαίων και επιστροφή Πολιτείας – Τραπεζών και επιχειρήσεων στις Διεθνείς Αγορές.

Γνωρίζω ότι ο δρόμος είναι δύσκολος, αλλά είμαι σίγουρος ότι με τη συμβολή όλων θα τα καταφέρουμε.

